

Türkiye Eğitim Dergisi

(2020) Cilt 5, Sayı 1, s. 250-267

İsa ile Nisa Adlı Çocuk Dergisi Üzerine Bir Değerlendirme¹

Talat AYTAN*

Mehmet Ali ÇALICI**

Özet

Çocuk dergileri, işledikleri farklı konular ve içerdikleri etkinlik ve görsellerle çocukların birçok farklı alanla ilgili bilgi edinmesini, güncel olay ve konuları takip etmesini ve yeni beceriler kazanmasını sağlayıcı güçlü uyarıcılardır. Bu araştırmada bir okul öncesi gelişim etkinlik dergisi olan İsa ile Nisa dergisi, çocuk dergilerinde bulunması gereken içerik özellikleri bakımından incelenmiştir. Araştırma nitel desende tasarlanmış, araştırmanın verileri doküman incelemesi yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada "İsa ile Nisa dergisi çocuk dergilerinde bulunması gereken içerik özelliklerine sahip midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmada İsa ile Nisa dergisinin 13 sayısı incelenmiştir. Dergiyi incelemek için araştırmacılar tarafından alan yazın taraması yapılarak çocuk dergilerinde bulunması gereken özellikler belirlenmiş ve 20 ölçütten oluşan bir kontrol listesi hazırlanmıştır. Hazırlanan kontrol listesine uzman görüşleri doğrultusunda son hâli verilmiştir. İsa ile Nisa dergisinin "Çocuk Dergisi Değerlendirme Formu" aracılığıyla değerlendirilmesi sonucuna göre, derginin kontrol listesinde yer alan 16 (%80) ölçütü karşıladığı, 3 (%15) ölçütü kısmen karşıladığı, 1 (%5) ölçütü ise karşılamadığı belirlenmiştir. Derginin kısmen karşıladığı ve karşılamadığı ölçütler bakımından geliştirilmesi gerektiği belirtilmiş ve elde edilen bulgular tartışılarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Okul Öncesi Çocuk Dergileri
İçerik Özellikleri
Çocuk Edebiyatı
İsa ile Nisa

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 23.04.2020

Kabul Tarihi: 31.05.2020

Elektronik Yayın Tarihi: 01.06.2020

DOI: 11..11111/ted.xx

¹ 27 Ekim 2019 tarihinde 2. UEYAK'ta (Uluslararası Eğitimde Yeni Arayışlar Kongresi) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

* Doç. Dr.; Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü; talataytan@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9778-8970

** Doktora Öğrencisi; Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bölümü, mehmetaliclc@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9999-1024

An Evaluation on the Children's Magazine with İsa and Nisa¹

Talat AYTAN*

Mehmet Ali ÇALICI**

Abstract

Children's magazines are powerful stimulants that enable children to learn about many different areas, follow current events and topics and acquire new skills through the different topics they handle and the activities and visuals they contain. In this study, İsa and Nisa, a preschool development activity magazine, were examined in terms of the content features that should be found in children's magazines. The research was designed in a qualitative design and the data of the research were collected using the document analysis method. In the study; "Does İsa and Nisa magazines has the content features that should be found in children's magazines?"; was searched for. In the research, 13 issues of İsa and Nisa magazines were examined. In order to examine the magazine, the literature was searched by the researchers and the features that should be found in children's magazines were determined and checklist of 20 criteria was prepared. The checklist prepared was finalized according to expert opinions. İsa and Nisa journal was evaluated according to "Children's Magazine Evaluation Form". As a result of that evaluation, it was found that the journal met 16 (80%) criteria in the checklist and 3 (15%) criteria were partially determined, In addition, the magazine doesn't meet 1 (%5) criteria in the checklist. We also stated that the magazine should be developed in terms of the criteria that are partially met and the findings obtained as the results of the study were discussed and recommendations were made.

Keywords

Preschool Children's Magazines
Content Features
Children's Literature
İsa ile Nisa

About Article

Sending Date: 23.04.2020

Acceptance Date: 31.04.2020

Electronic Issue Date: 01.06.2020

DOI: 11..11111/ted.xx

GİRİŞ

Çocuk Dergileri ve Özellikleri

Çocuk dergileri, doğrudan çocuklar için hazırlanan, çocukların öğrenme ve eğlenme ihtiyaçlarını karşılayan, içerdikleri metinler ve görseller aracılığıyla onların hayal gücünü,

¹ 27 Ekim 2019 tarihinde 2. UEYAK'ta (Uluslararası Eğitimde Yeni Arayışlar Kongresi) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

* Doç. Dr.; Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü; talataytan@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9778-8970

** Doktora Öğrencisi; Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bölümü, mehmetaliclc@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9999-1024

yaratıcılığını ve dil becerilerini geliştirmelerine imkân tanıyan süreli yayınlardır (Gezmen, 2019, s. 61). Çocuk dergileri, "çocuk dünyasını ilgilendiren, haber, olay ve bilimsel gelişmelerin yansıtıldığı, çok boyutlu, edebiyatın birçok türünün, habercilik teknolojisinin ve iletişimin göz önünde bulundurulduğu iletişim araçlarıdır" (Yalçın & Aytaç, 2016, s. 306).

Çocuk dergileri iki tür altında incelenmektedir:

1. Okulda Çocuklar Tarafından Çıkarılan Dergiler: Bu dergiler okul içi etkinlik olarak bir veya birkaç öğretmenin rehberliğinde öğrencilerin gayretiyle çıkarılan dergilerdir (Aytekin, 2016, 258-259; Yalçın & Aytaç, 2016, s. 303).

2. Çocuklar İçin Çıkarılan Gazete ve Dergiler: Bu dergiler hedef kitlesi çocuklar olan dergilerdir ve kendi içinde iki başlık altında incelenmektedir: ünite dergileri ve yetişkinler tarafından çocuklara yönelik hazırlanan çocuk dergileri. Ünite dergileri, öğretim programına ve ders kitabına koşut hazırlanan ve çocukların derslerin içeriğini daha iyi anlamasını ve yorumlamasını sağlamaya yönelik dergilerdir. Yetişkinler tarafından çocuklara yönelik hazırlanan çocuk dergileri, çocukların okuma, öğrenme, araştırma, eğlenme ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte çocuğu güncel olay, düşünce ve haberlerle buluşturan dergilerdir (Aytekin, 2016, s. 259-260; Yalçın & Aytaç, 2016, s. 304). Bu dergilerin hedef kitlesi daha geniştir ve bunlar estetik değerleri içerir (Temizyürek, Şahbaz & Gürel, 2016, s. 35).

Çocuk edebiyatının gelişmesinde çocuk dergilerinin önemli bir etkisi olmuştur. Tanzimat döneminde ilk çocuk dergisinin yayımlanmasından sonra çocuk dergiciliği alanında önemli gelişmeler olmuş, Cumhuriyet'in ilanından sonra çocuk dergileri eğitici ve eğlendirici işlevlerinin yanında yapılan yenilik ve inkılapları çocuklara aktarma görevini de üstlenmiştir (Şimşek & Yakar, 2016, s. 25). 2000'li yıllara kadar çocuk dergilerinin içeriği ilköğretim programları ve Cumhuriyet Dönemi paradigmasıyla uyumlu bir şekilde oluşturulmuştur. Bu tarihten sonra bu uyum devam etmekle birlikte çocuk kültürünü ve edebiyatını önceleyen dergilerle yeni bir geleneğin oluşmaya başladığı ifade edilebilir (Şirin, 2019, s. 105). Günümüzde ise çocuk dergiciliği alanında nitelik ve nicelik bakımından önemli gelişmeler yaşanmıştır (Büyüktokatlı, 2018, s. 41). Çocuk dergileri, çocuklara okuma ve edebiyat kültürüyle birlikte günceli takip etme alışkanlığı kazandırır (Balci, 2017, s. 987); çocuğun çevresinde gördükleri, öğrendikleri, yaşadıkları ile güncel olay, konu ve durumlar arasında bağlantı kurmasına yardımcı olur (Dedeoğlu, 2019, s. 299). Ayrıca çocuk dergileri zengin içeriğiyle çocuğun keşfedilmemiş yetenek ve isteklerinin ortaya çıkmasını sağlayabilir (Yalçın & Aytaç, 2016, s. 304). Çocuk dergilerinin bu işlevleri yerine getirebilmesi için derginin içeriğinde yer alan görsel, yazınsal metinler ve etkinliklerin çocuğun ilgi ve isteklerine hitap edecek şekilde oluşturulması önem arz etmektedir. Ancak bu şekilde çocuk dergileri, çocuklarda kültürel ve yazınsal beğeniler ile okuma kültürüne katkı sağlar (Kıbrıs, 2006, s. 263). Çocuk dergilerinin içeriği hazırlanırken çocukların ruhsal ve zihinsel gelişimleri ile yaşları dikkate alınmalıdır. Dergilerde yer alan içeriğin tek amacı eğlendirmek olmamalı, içerik çocuğun okuma ve öğrenme motivasyonunu desteklemeli, dergilerde güncel bilgiler ve kültürel olaylarla birlikte çocuğun günlük hayatta karşılaşabileceği olaylara ve bunların yorumlarına yer verilmeli, dergiler aracılığıyla çocuklar, yaratıcı etkinliklere yönlendirecek yazı, resim ve etkinliklerle buluşturulmalıdır (Tanju Aslışen, 2019, s. 147). Çocuk dergilerinde yer alan yazıların bir sayfada bitirilmesine dikkat edilmelidir (Oğuzkan, 2013, s. 348). Çocuk dergilerinde gelenek ve göreneklere, yurt sevgisi, kültürel, ulusal ve evrensel değerlere, günlük yaşam becerilerini geliştirici etkinlik ve bilgilere, çocuklarda grup bilinci oluşturacak ve birlikte çalışma becerilerini geliştirecek ve zenginleştirecek içeriklere yer

verilmelidir. Çocukların düşünce ve istekleri önemsenmeli, dergi içinde kendilerini ifade edebilecekleri özel köşeler tasarlanmalıdır (Yalçın & Aytaç, 2016, s. 306-307). Çocuk dergilerinde dil bilgisi ve yazım kurallarına özen gösterilmelidir. Yazılar kısa cümle ve paragraflardan oluşturulmalı, bu yazılarda yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır. Dergilerde farklı metin türlerine yer verilmeli, böylece çocuklara duygu ve düşüncelerini farklı şekillerde anlatabileceği sezdirilmelidir (Tanju Aslışen, 2019, s. 147). Çocuk dergilerinde diğer çocuk edebiyatı ürünlerinde uyulması gereken dil kullanım ölçütlerine uyulmalıdır. Güncel konuları işleyen çocuk dergilerinde yaşayan dilin doğru ve etkili kullanılması önemli görülmektedir (Temziyürek vd., s. 35-36). Çocuk dergilerinde yer alan metinleri destekleyici resimler, fotoğraflar ve şekiller bulunmalı ve bu görsel anlatımları çocuk kolayca anlamlandırabilmelidir. Çocuk dergilerinin içeriği, çocukları okumaya özendirilmeli ve bir sonraki sayıda nelerle karşılaşabileceği konusunda çocukta merak uyandırılmalıdır (Aytekin, 2016, s. 261). Derginin bir sonraki sayısı hakkında çocukta merak uyandırılmasının, derginin okur kitlesi kazanması ve yayın hayatına devam edebilmesi için önemli olduğu ifade edilebilir. Çocuk dergileri, ders kitaplarına henüz yansımamış olan yeni buluş ve gelişmeler hakkında öğrencileri bilgilendirerek onların bilgi ve kültür seviyesini yükseltir (Oğuzkan, 2013, s. 341). Böylece çocuk yaşadığı çağın gereklilikleri ve eğilimleri konusunda bilgilenerken daha sağlam bir hayat ve gelecek tasavvuru edinir. Ayrıca ders kitaplarının içermediği güncel konuları dergilerden öğrenerek bu bilgileri okulda öğrendiği bilgilerle karşılaştırma ve yeni sonuçlara varma imkânı elde eder. Çocuk dergileri aracılığıyla farklı alanlarda meydana gelen gelişmelerden haberdar olan çocuk, gözlemlediği veya okuduğu olay ve durumları daha kapsayıcı ve eleştirel bir şekilde değerlendirme becerisi de kazanabilir. Bu bağlamda çocuk dergilerinin çocukların eleştirel düşünmelerine katkı sağlayacağı ifade edilebilir. Karagöz (2019, s. 514) çocuk dergilerinin temel sorumluluğunun çağdaş ilgileri yakından izleyerek çocuğa çağın gerçeklerini kuşatıcı boyutlarıyla anlamaya ve anlatmaya çabalamak olduğunu belirtmektedir. Çocuk dergilerinde "çocuklar için özel ilgi alanı oluşturucu, pul biriktirme, müzik, resim, nakış, el işi, model çıkarma, şiir, öykü yazma, keşif ve icatlar, çiçek yetiştirme, evcil hayvanların bakımı ve beslenmesi gibi konularda çocukların gelişimini sağlayıcı bilgilerin yanında benzer ilgi alanlarında olan çocukların birbirleriyle haberleşmelerini sağlayıcı bir örgütlenme içinde olunmalıdır" (Yalçın & Aytaç, 2002, s. 306). Bazı çocuk dergilerinde reklam ve sömürü unsurlarına yer verilebilmektedir. Çocuk dergileri alınırken bu husus göz önünde bulundurulmalı ve içerik tetkik edildikten sonra bu dergiler çocuklarla buluşturulmalıdır (Yılar, 2007, s. 49). Yalçın ve Aytaç'a (2016, s. 307) göre çocuk dergilerinin çocuklara kazandırdıkları ve etkileri aşağıdaki gibidir:

1. Çocuk dergileri, çocuklara yeni şeyler öğretip hoşça vakit geçirtirken çocukların okuma, düşünme ve okuduğunu anlama becerisinin gelişmesine katkı sağlar.
2. Çocuğun öğrendikleri aracılığıyla yaşamı tanımaya, yaşama sevinci kazanmasına ve daha kaliteli bir hayat sürmesine olumlu etki eder.
3. Çocuğun dil bilinci ve dili etkili kullanma becerisi kazanmasına yardımcı olur.
4. Sunduğu farklı etkinlik ve içerikler aracılığıyla çocuğun yaratıcılığını ve estetik algısını geliştirir.
5. Güncel olayları, haberleri, düşünceleri takip etmesini sağlayarak çocuğun yeni gelişmeler hakkında bilgilendirilmesini sağlar.

6. Dergiler, çocuğun akranlarıyla iletişim kurmasını sağlayarak duygu ve düşüncelerini akranlarıyla karşılaştırmasını sağlar ve bu yolla çocuğun kendini geliştirmesine imkân tanır.

Aytekin (2016, s. 262) ise çocuk dergilerinin çocuklara güncel konular hakkında bilgi edindirirken çocukların farklı metin türleriyle karşılaşmasına ve bilgisini artırmasına, ilgilerini keşfetmesine ve geliştirmesine, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmakla birlikte çocuğun düşünme ve eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılama, yaratıcı faaliyette bulunabileceği alanların farkına varma, korku ve meraklarını giderme ve hayatı tanıma olanağı sağlama, birlikte çalışma, sorumluluk alma ve araştırma yapma becerisi kazandırma, çocuğun estetik duygusunu geliştirme, çocuğun kendini tanıyarak kimlik geliştirmesine, ailesine ve çevresine karşı daha duyarlı olmasına katkı sağlamak gibi faydaları olduğunu belirtmektedir. Çocuk dergileri müstakil bir tür ve içerik barındırmaması açısından diğer çocuk edebiyatı ürünlerinden ayrılır. Çocuk dergileri masal, hikâye, fabl, deneme, gezi yazısı vb. farklı metin türlerini; karikatür, fotoğraf, resim gibi görsel materyalleri; fen, doğa, sosyal alanlarla ilgili tanıtıcı, yorumlayıcı ve bilimsel yazıları; bulmaca, bilmece, boyama, metin veya resim tamamlama, kesme ve yapıştırma, maket oluşturma gibi eğlendirici etkinlikleri; farklı ilgi alanlarına yönelik bilgilendirme ve yönlendirme içeriklerini; bilişsel, dilsel, sosyal, psiko-motor ve görsel gelişim alanlarına yönelik etkinliklerin hepsini birden barındırır. Çocuk dergilerinin zengin içeriğiyle çocukların çok yönlü ve bütünsel gelişimine katkı sağlayabileceği belirtilebilir.

Okul Öncesine Yönelik Yayınlar

Okul öncesi çocuk dergilerinin okul öncesine yönelik hazırlanan kitaplardaki içeriklere ve etkinliklere yer vermesi gerektiği düşünülmektedir. Okul öncesi çocuklarına yönelik hazırlanan çocuk edebiyatı ürünleri içinde ABC kitapları, oyuncak kitaplar: bez kitaplar ve banyo kitapları, kavram kitapları, etkinlik kitapları, sesli kitaplar, müzikli kitaplar ve resimli öykü kitapları sayılabilir. Bez kitaplar ile banyo kitaplarına içeriği, hazırlanışı ve amacı bakımından çocuk dergilerinde yer verilmesi pek mümkün görünmemektedir. Ancak okul öncesine yönelik diğer ürünlerde yer alan içeriklere çocuk dergilerinde yer verilmesi çocuğun çok yönlü gelişimi için önem arz etmektedir.

ABC kitapları, 0-3 yaş çocuklarına hitap eden ürünlerdir. Bu eserlerde amaç çocuğu kitapla tanıştırmak ve ona yakın çevresinde görebileceği hayvan, bitki ve eşyaları öğretmektir. Bu kitaplarda ya hiç yazı kullanılmaz ya da resimlerin altında tek kelime veya kısa cümlelerden oluşan yazılar konur. Bu eserlerin edebî niteliği yoktur (Temizyürek vd, 2016, s. 26). Çocuk, ABC kitapları aracılığıyla hem dünyayı hem de kitabı tanır. Bu kitapların kolay yırtılmayan malzemeden üretilmesi önem arz etmektedir (Ural, 2019, s. 37-38).

Oyuncak Kitaplar: Bez Kitaplar ve Banyo Kitapları: Bu ürünler hem kitap hem de oyuncak özelliklerine sahiptir. Tren, kedi, telefon vb. biçiminde olabilen bu kitaplarda tüy, kumaş gibi malzemeler de kullanılabilen ve ses çıkaran butonlar yer alabilmektedir. Bu kitaplar, çocukta kitaba karşı olumlu izler bırakırken çocuğun görme, duyma ve dokunma duyularını da geliştirir. Banyo kitapları, çocukların banyo yaparken oynayabilecekleri, suya dayanıklı malzemelerden yapılmış kitaplardır. Bez kitaplar ise sayfaları bezden yapılmış, çocuğun yırtıp buruşturamayacağı kitaplardır (Ural, 2019, s. 37).

Kavram kitapları, 2-4 yaş çocuklarına hitap eden ve çocuklara renkleri, şekilleri, sayıları, mevsimleri, uzaklık ve zaman gibi kavramlar ile sıralama ve eşleştirme becerilerini

kazandırmayı hedefleyen kitaplardır (Ural, 2019, s. 38). Bu kitaplar, "bir eşyanın, varlığın veya durumun çocuklar tarafından tanımlanmasına, sınıflandırılmasına, adlandırılmasına, özetlenmesine veya soyutlanmasına yönelik karmaşık becerilerin kazandırılması için planlanan kitaplardır" (Yalçın & Aytan, 2016, s. 54).

Etkinlik kitapları, çizgi, boyama, ses-ritim, dikkat, matematik, bulmaca, örüntü, hikâye tamamlama gibi çalışmaların yer aldığı eserlerdir. Bu eserler 2 yaş ve üzeri çocuklara hitap eder ve bu eserlerde kavram öğretimi oyun ve uygulamalar yoluyla yapılmaya çalışılır (Uzuner Yurt, 2016, s. 151). Sesli kitaplarda öykü kaydedilmiştir. Çocuk sayfada yer alan butona basarak öyküyü dinleyebilmektedir. İyi hazırlanmış sesli kitaplar çocuğu dilin güzel örnekleriyle karşılaştırabilir ve çocuğun estetik algısı ile dinleme becerisini destekler. Bu eserler 0-5 yaş çocuklarına hitap eder (Uzuner Yurt, 2016, s. 155). Müzikli kitaplarda sayfalarda metin yazılıdır, şarkı ve müzik aleti sesleri kaydedilmiştir (Uzuner Yurt, 2016, s. 155). Resimli öykü kitapları, "çocukların zevk alabileceği, eğlenirken öğrenebileceği ve onlara düş dünyasının kapılarını aralamayı başaran görsel öğelerden ve dilsel metinlerden oluşmuş kitaplardır" (Eyüp, 2016, s. 57). Bu eserler genellikle basit konulu hikâyelerdir ve bu eserlerde hikâyelere resimler eşlik eder. Metnin anlaşılmasında resimler önemli bir görev üstlenir. Kitaplar bir yetişkin tarafından çocuğa okunurken çocuk dinlediklerini resimler üzerinden takip eder. Bu eserler yoluyla çocuk yeni kavramlar öğrenir, söz varlığını geliştirir ve kitap sevgisi edinir. Bu kitapların basit bir olay örgüsüne, çocuğun yaş ve seviyesine uygun uzunluğa ve eğitsel özelliklere sahip olması beklenmektedir (Temizyürek vd., 2016, s. 26-27; Ural, 2019, s. 38-41). Ayrıca bu kitaplarda korku unsurlarının çocuğun seviyesine uygun olmasına dikkat edilmeli, didaktik bir anlayış tercih edilmemeli, eğlenceli hikâyelere yer verilmelidir. Bu eserler çocuğun yaratıcılığını, hayal gücünü, estetik algısını geliştirir; çocuğun sebep - sonuç ilişkisi kurmasına, sorgulamasına ve tahmin yürütmesine olanak tanır; kişilik gelişimine, eserlerde yer alan tekerlemeler yoluyla ritim duygusu kazanmasına ve belleğinin güçlenmesine katkı sağlar (Ural, 2019, s. 38-41).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, bir okul öncesi etkinlik gelişim dergisi olan İsa ile Nisa'yı çocuk dergilerinde bulunması gereken içerik özelliklerine göre incelemektir. Bu amaç doğrultusunda "İsa ile Nisa dergisi çocuk dergilerinde bulunması gereken içerik özelliklerine sahip midir?" sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmanın Önemi

Alan yazın incelendiğinde çocuk dergileri üzerine birçok araştırma yapıldığı göze çarpmaktadır. Ancak bu araştırmalarda incelenen dergilerin çok azının okul öncesi çocuklarına yönelik hazırlanan dergiler olduğu görülmüştür. Ayrıca alan yazında çocuk dergilerine yönelik araştırmaların çoğunlukla günümüzde yayımlanmayan çocuk dergilerine yönelik olduğu dikkat çekmektedir. Bu anlamda araştırmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel desende tasarlanmış bir araştırmadır. "Nitel araştırmalar, ilişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği çalışmalardır" (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013, s. 265). İsa ile Nisa

dergisinin çocuk dergilerinde bulunması gereken içerik özelliklerine uygunluğunun incelenmesini amaçlayan bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 189). Bu çalışmada İsa ile Nisa dergisinin 13 sayısı doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiş ve araştırma sorusu cevaplanmaya çalışılmıştır.

Araştırma Nesnesi

Araştırmanın nesnelere, bir okul öncesi gelişim etkinlik dergisi olan İsa ile Nisa'nın 2014-2019 yıllarında yayımlanmış 13 sayısı oluşturmaktadır. İsa ile Nisa dergisi üzerinde çalışılmasında, derginin okul öncesi (3-6 yaş) çocuklarına yönelik hazırlanmış, ücretsiz ve çevrim içi ortamda PDF formatında erişime açık olması etkili olmuştur. Araştırma kapsamında derginin 13 sayısı araştırmacılar tarafından incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan "Çocuk Dergisi Değerlendirme Formu" kullanılarak toplanmıştır. Bu değerlendirme formu bir kontrol listesi şeklinde tasarlanmıştır. Veri toplama aracı geliştirilirken öncelikle alan yazın taraması yapılmış ve çocuk dergilerinde bulunması gereken özellikler belirlenmiştir. Bu özelliklerden hareketle veri toplama aracı geliştirilmiştir. Ardından veri toplama aracı uzman görüşüne sunulmuştur. Okul öncesi eğitimi, Türkçe eğitimi alan uzmanları ile bir pedagoğdan oluşan uzmanlardan alınan dönütler doğrultusunda kontrol listesine son hâli verilmiştir. Kontrol listesi, çocuk dergilerinde bulunması gereken içerik özellikleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuş, biçim özellikleri kontrol listesine dâhil edilmemiştir.

Araştırma verileri toplanırken araştırmacılar kontrol listesi aracılığıyla ayrı ayrı değerlendirme yapmış ve araştırmacıların değerlendirmeleri karşılaştırılmıştır. Ardından araştırmacılar arasındaki farklı değerlendirme yapılan maddeler üzerinde tartışılmış ve fikir birliğine varılarak araştırmanın verileri toplanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

İsa ile Nisa dergisi, 3 ayda bir yayımlanan, okul öncesi gelişim etkinlik dergisidir. Dergi İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından çıkarılmaktadır. Dergiye <https://www.ibb.istanbul/IbbPublications/Index/42> bağlantısından erişilebilmekte ve dergi PDF şeklinde okunabilmekte ve indirilebilmektedir. Dergi okuyuculara ücretsiz olarak sunulmakta ve bu, her sayının kapak sayfasında "ücretsiz" ibaresiyle belirtilmektedir. Derginin son sayfaları ise İSADEM'ler (İstanbul Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezleri) ile PDM'lerde (Psikolojik Danışmanlık Merkezleri) verilen hizmet ve eğitimlere ayrılmıştır. Dergi yayın hayatına 2014 yılında başlamış olup ilk sayı hariç her sayıda kapak sayfasında farklı bir temaya yer verilmiştir.

Tablo 1. İsa ile Nisa Dergisinin Yayımlanma Yılları, Sayfa Sayıları ve Kapak Temaları

Sayı	Yayımlanma Tarihi	Sayfa Sayısı	Kapak Teması
1. sayı	2014	30	X
2. sayı	2015	40	İstanbul'u Çok Seviyorum
3. sayı	2016	44	Yaza Merhaba
4. sayı	2017	44	Kapak görseli kış mevsimi temalı (ancak kapakta)

			belirtilmemiş.)
5. sayı	2017	44	Uzay Macerası
6. sayı	2017	44	Çevreyi Koruma ve Geri Dönüşüm
7. sayı	Ocak 2018	42	İklim Değişikliği
8. sayı	2018	44	Kitap ve kütüphane temalı (ama kapakta belirtilmemiş.)
9. sayı	2018	44	Canım Ailem
10. sayı	2018	44	Güzel Bahçemiz
11. sayı	2019	44	Tarih Öncesi Dinozorlar
12. sayı	2019	44	Yangından Korunma
13. sayı	2019	44	Robotlar

Tablo 1'de görüldüğü üzere dergi 2014, 2015 ve 2016 yıllarında tek sayı yayımlanmıştır. 2017 yılında 3, 2018 yılında 4 ve 2019 yılında 3 sayı yayımlanmıştır. Derginin kapağında derginin 3 aylık bir dergi olduğu belirtilmiş olsa da derginin düzenli olarak 3 aylık zaman aralığıyla yayımlanamadığı görülmektedir. 7. sayı haricinde derginin hangi ayda yayımlandığı belirtilmemiştir. Derginin 1. sayısı 30, 2. sayısı 40, 7. sayısı 42, diğer sayıları ise 44 sayfa olarak yayımlanmıştır. Derginin sayfa sayılarına kapak sayfaları da dâhil edilmiştir. Derginin 1. sayısında kapak temasına yer verilmemiş, ilk sayı olması sebebiyle dergi tanıtılmış ve derginin amacı "çocuklarımızı temel bilgi ve becerileri kazanmış bireyler olarak hayata hazırlama bilinciyle, yeni şeyler öğrenmenin keyfine varan, öğrenmeyi ve gelişmeyi seven çocuklar olmalarına destek sağlamak (İsa ile Nisa, sayı 1, sayfa 2)" şeklinde belirtilmiştir. Derginin 4. ve 8. sayılarında kapak teması belirtilmemiş ancak kapaktaki görselle tema sezdirilmiş ve derginin sayısının tanıtıldığı sunuş bölümünde sayının temasına değinilmiştir (İsa ile Nisa, sayı 4, sayfa, 4; İsa ile Nisa, sayı 8, sayfa 4). İsa ile Nisa dergisinin 1. sayısında, derginin çocukların sosyal, dil, bedensel, görsel ve bilişsel gelişimini desteklediği belirtilmiş ve bu gelişim alanlarına yönelik etkinlikler farklı renklerle belirtilmiştir. Sosyal gelişim alanına yönelik sayfalar kırmızı, dil gelişimi alanına yönelik sayfalar yeşil, bedensel gelişim alanına yönelik sayfalar mavi, görsel gelişim alanına yönelik sayfalar sarı, bilişsel gelişim alanına yönelik sayfalar ise turuncu renk ile belirtilmiştir. Ayrıca sayfada yer alan etkinlik hangi gelişim alanına yönelik ise sayfanın sol üst köşesinde bu gelişim alanı yazılarak belirtilmiştir (İsa ile Nisa, sayı 1). Derginin sonraki sayılarında farklı gelişim alanlarına yönelik etkinliklere yer verilmiş ancak gelişim alanlarının sayfada belirtilmesi uygulamasından vazgeçilmiştir.

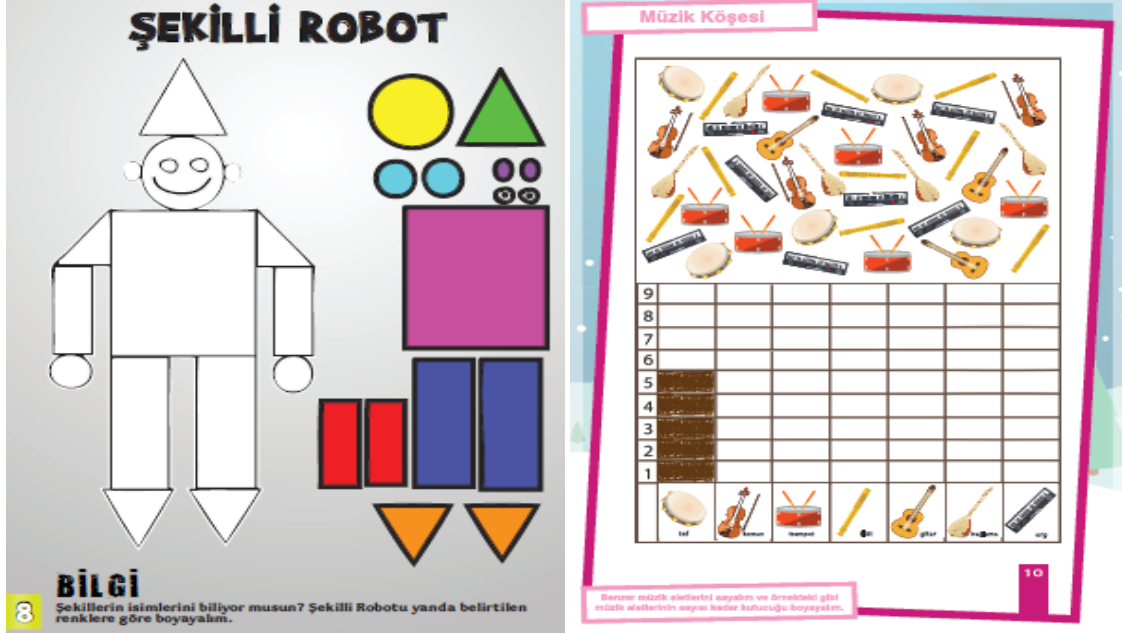
Tablo 2. Çocuk Dergisi Değerlendirme Formu Aracılığıyla Ulaşılan Bulgular

Çocuk Dergisi Değerlendirme Formu			
Ölçütler	Değerlendirme		
	Evet	Kısmen	Hayır
1. Çocuğun güncel konuları öğrenebileceği içerikler vardır.	X		
2. Çocuğun farklı alanlarla ilgili bilgi edinebileceği içerikler vardır.	X		
3. İçerikler çocuğun gelişim dönemi ihtiyaçlarına uygundur.	X		
4. İçerikler çocuğun yaratıcılığını geliştirmeye katkı sağlar.	X		
5. İçerik çocukta okuma ve öğrenme isteği uyandırmaktadır.	X		
6. Yazılar yalın ve anlaşılırdır.	X		
7. Fotoğrafçılık, tiyatro, resim, keşif ve icatlar, çiçek yetiştirme gibi farklı ilgi alanlarına yönelik içerikler vardır.		X	
8. Kültürel unsurlara, ulusal ve evrensel değerlere yer verilmiştir.		X	

9. İçerikler çocuğa duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	X		
10. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur.		X	
11. Bilmece, bulmaca, karikatür, kesme-yapıştırma, şekil-maket oluşturma, boyama gibi eğlendirici etkinliklere yer verilmiştir.	X		
12. Günlük yaşam becerilerini geliştirici yazı ve etkinliklere yer verilmiştir.	X		
13. Dergide çocukların duygu ve düşüncelerini açıklayabilecekleri ve iletişim kurabilecekleri köşe ayrılmıştır.			X
14. Birlikte iş yapma ve ortak çalışma becerisini geliştirmeye yönelik içeriklere yer verilmiştir.	X		
15. Dili etkili kullanma becerisini geliştirebilecek etkinliklere yer verilmiştir.	X		
16. Reklam ve sömürü unsurları yoktur.	X		
17. İçerikte siyasi ve ideolojik yönlendirmeler yoktur.	X		
18. Çocuklarda kavram gelişimini destekleyici etkinliklere yer verilmiştir.	X		
19. İçerik çocuğun söz varlığını geliştirecek niteliktedir.	X		
20. Dergide güncel/yaşayan Türkçe kullanılmıştır.	X		
Toplam (%)	%80	%15	%5

İsa ile Nisa dergisinin "Çocuk Dergisi Değerlendirme Formu" aracılığıyla değerlendirilmesiyle derginin kontrol listesinde yer alan 16 (%80) ölçütü karşıladığı, 3 (%15) ölçütü ise kısmen karşıladığı, 1 (%5) ölçütü ise karşılamadığı belirlenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde İsa ile Nisa'nın "Çocuğun güncel konuları öğrenebileceği içerikler vardır. Çocuğun farklı alanlarla ilgili bilgi edinebileceği içerikler vardır. İçerikler çocuğun gelişim dönemi ihtiyaçlarına uygundur. İçerikler çocuğun yaratıcılığını geliştirmeye katkı sağlar. İçerik çocukta okuma ve öğrenme isteği uyandırmaktadır. Yazılar yalın ve anlaşılırdır. İçerikler çocuğa duyarlılık kazandıracak niteliktedir. Bilmece, bulmaca, karikatür, kesme-yapıştırma, şekil-maket oluşturma, boyama gibi eğlendirici etkinliklere yer verilmiştir. Günlük yaşam becerilerini geliştirici yazılara ve etkinliklere yer verilmiştir. Birlikte iş yapma ve ortak çalışma becerisini geliştirmeye yönelik içeriklere yer verilmiştir. Dili etkili kullanma becerisini geliştirebilecek etkinliklere yer verilmiştir. Reklam ve sömürü unsurları yoktur. Çocuklarda kavram gelişimini destekleyici etkinliklere yer verilmiştir. İçerikte siyasi ve ideolojik yönlendirmeler yoktur. İçerik, çocuğun söz varlığını geliştirecek niteliktedir. Dergide güncel/yaşayan Türkçe kullanılmıştır." ölçütlerini yeterli düzeyde karşıladığı görülmektedir. Derginin "Fotoğrafçılık, tiyatro, resim, keşif ve icatlar, çiçek yetiştirme gibi farklı ilgi alanlarına yönelik içerikler vardır. Kültürel unsurlara, ulusal ve evrensel değerlere yer verilmiştir. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur." ölçütlerini ise kısmen karşıladığı ifade edilebilir. Derginin "Dergide çocukların duygu ve düşüncelerini açıklayabilecekleri ve iletişim kurabilecekleri köşe ayrılmıştır." ölçütünü ise karşılamadığı görülmektedir. Dergi, "1. Çocuğun güncel konuları öğrenebileceği içerikler vardır." ve "2. Çocuğun farklı alanlarla ilgili bilgi edinebileceği içerikler vardır." ölçütlerini karşıladığı ifade edilebilir. Derginin her sayısında farklı bir temaya yer verilmesi ve bu temaların birçok farklı etkinliklerle işlenmesinin çocuğun işlenen temayla ilgili bilgi birikimi elde etmesini sağladığı ifade edilebilir. Özellikle derginin Yaza Merhaba temalı 3. sayısı ile kış mevsimi temalı 4. sayısı çocuğun günlük hayatına yönelik güncel olay ve konuları barındırması; Uzay Macerası temalı 5 sayısı, Çevreyi koruma ve Geri Dönüşüm temalı 6. sayısı, İklim Değişikliği temalı 7. sayısı ve Robotlar temalı 13. sayısı ise çocuğun medya veya yetişkinlerin konuşmaları aracılığıyla tanık olabileceği, güncelliğini koruyan konulara değinmesi bakımından önemlidir. Dergi, "3. İçerikler çocuğun gelişim dönemi ihtiyaçlarına uygundur." ölçütünü karşılamaktadır. Dergide yer alan örüntü, boyama, çizgi, matematik, sıralama,

sınıflama, eşleştirme, origami, tangram, eksik parçayı bulma, saklı nesne, olay sıralama gibi etkinlikler okul öncesi çocuğunun seviyesine uygun bir şekilde hazırlanmış etkinliklerdir. Şekil 1'de çocuğun boyama, eşleştirme yapmasını, geometrik şekilleri öğrenmesini ve grafik oluşturmasını sağlayıcı etkinliklere yer verilmiştir.

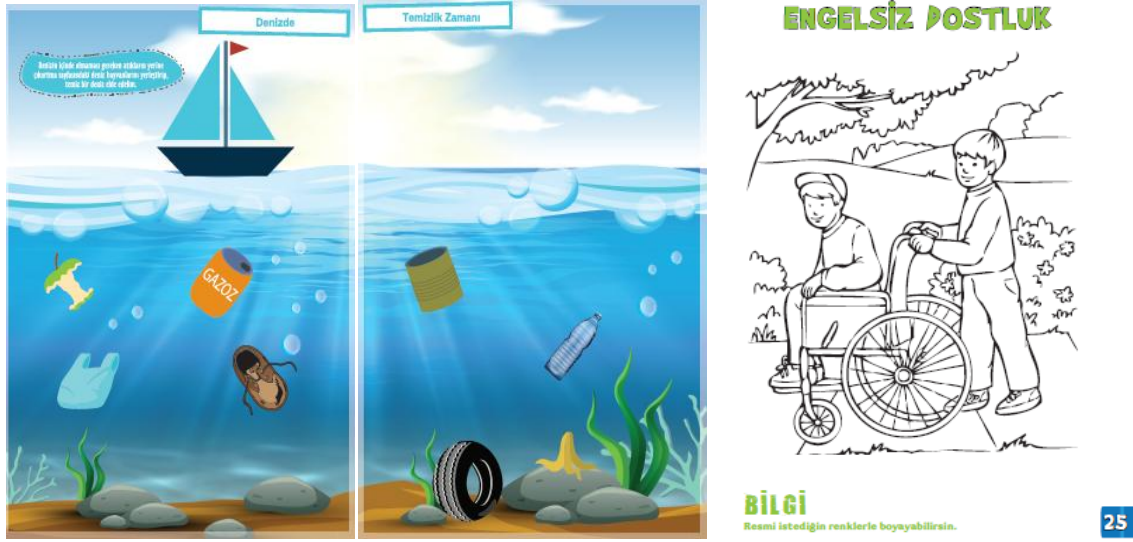
Şekil 1. Boyama, Eşleştirme, Geometrik Şekiller, Grafik Oluşturma

Dergi, "4. İçerikler çocuğun yaratıcılığını geliştirmeye katkı sağlar." ve "5. İçerik çocukta okuma ve öğrenme isteği uyandırmaktadır." ölçütlerini karşılamaktadır. Şekil 2'de yer verilen deneyler ve "Kitabın Hikâyesi" adlı etkinlik çocuğun yaratıcılığını geliştirecek ve çocukta öğrenme isteği uyandıracak etkinliklere örnektir.

Şekil 2. Çocuğun Yaratıcılığını Geliştirecek, Çocukta Okuma ve Öğrenme İsteği Oluşturacak Etkinlik Örnekleri

Dergi, "6.Yazılar yalın ve anlaşılırdır." ölçütünü karşılamaktadır. Dergide yer alan içerikler incelendiğinde okul öncesi çocuklarının anlamakta zorlanacağı söz sanatlarına ve mecazlara yer verilmediği görülmektedir. Dergi, "7. Fotoğrafçılık, tiyatro, resim, keşif ve icatlar, çiçek yetiştirme gibi farklı ilgi alanlarına yönelik içerikler vardır." ve "8. Kültürel unsurlara, ulusal ve evrensel değerlere yer verilmiştir." ölçütlerini kısmen karşılamaktadır. Dergide bu içeriklere dolaylı olarak yer verilmiştir. Bu durumun derginin okul öncesine yönelik etkinlik dergisi olmasıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. Dergi, "9. İçerikler çocuğa duyarlılık kazandıracak niteliktedir." ölçütünü karşılamaktadır. Dergide çocuklara duyarlılık kazandıracak etkinliklere yer verilmiştir. Şekil 3'te dergide yer alan ve çocuğa duyarlılık kazandıracak nitelikte etkinliklere yer verilmiştir.

Şekil 3. Çocuğa Duyarlılık Kazandırabilecek Etkinliklere Örnekler

Dergi, "10. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur." ölçütünü kısmen karşılamaktadır. Tablo 3'te dergide yer alan yazım ve noktalama yanlışlarının bazılarını yer verilmiştir.

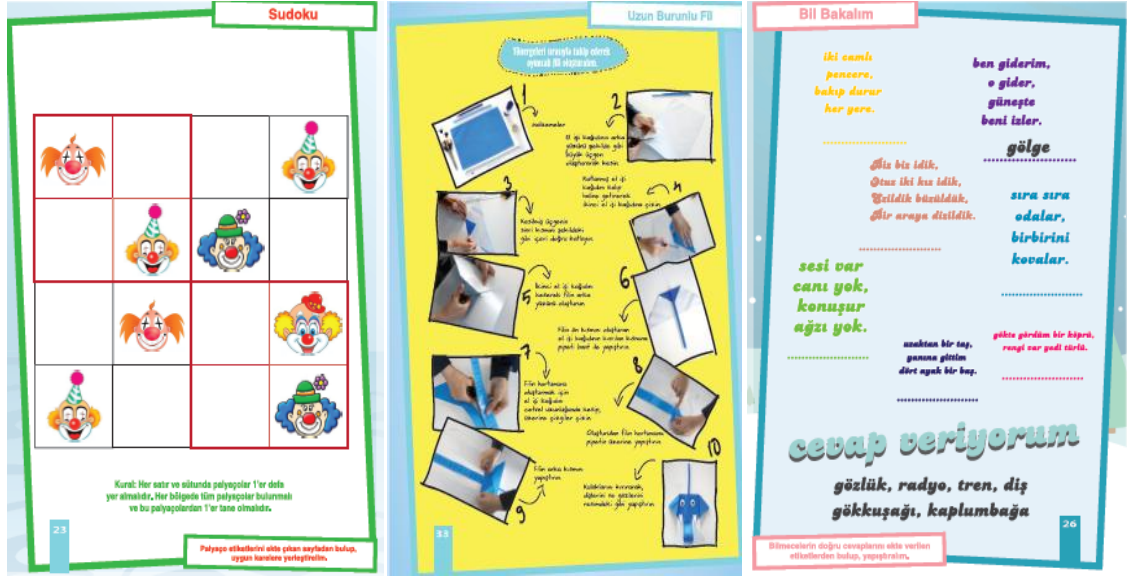
Tablo 3. Dergide Yer Alan Yazım ve Noktalama Hatalarına Örnekler

Yazım/Noktalama Yanlışı	Sayı/Sayfa
Evinizi, odalarınızı ve eşyalarınızı iyice düşünüp, çıkartmaları evinizin odalarına yapıştırır mısınız?	Sayı 1, sayfa 6
Daha sonra kulağına eğilerek "yavrum seni çok seviyorum" dedi ve saçlarını elleriyle okşadı.	Sayı 1, sayfa 13
Doğru şekli boş bırakılan kareye çizip boyaya bilirsin.	Sayı 1, sayfa 18
İSA'NIN ÇİFLİĞİ	Sayı 1, sayfa 26
İSADEMDE ALDIĞIM EĞİTİMLER	Sayı 1, sayfa 28
Bir varmış bir yokmuş yemyeşil güzel mi güzel bir ormanda 4 çocuklu bir kurt ailesi yaşarmış.	Sayı 2, sayfa 12
İsa seyahate çıkacak ama Boncuğu bulamıyor. Kırmızıdan başlayıp yeşile doğru üçgenlerin yolunu takip edersek Boncuğu bulabiliriz.	Sayı 2, sayfa 22
Diğer çiçekleri de istediğin renge boyayabilirsin.	Sayı 2, sayfa 25
ilkyardım	Sayı 2, sayfa 31

Her satır ve sütunda resimler 1'er defa yer almalıdır.

Sayı 5, sayfa 26

Dergi, "11. Bilmece, bulmaca, karikatür, kesme-yapıştırma, şekil-maket oluşturma, boyama gibi eğlendirici etkinliklere yer verilmiştir." ölçütünü karşılamaktadır. Dergide yer alan etkinlikler çocukları eğlendirirken farklı alanlardaki becerilerini de geliştirecek niteliktedir. Şekil 4'te çocukları eğlendirici etkinliklere yer verilmiştir.

Şekil 4. Bulmaca, Maket Oluşturma ve Bilmece Etkinliği

Dergi, "12. Günlük yaşam becerilerini geliştirici yazı ve etkinliklere yer verilmiştir." ölçütünü karşılamaktadır. İçerikler incelendiğinde temizlik, beslenme, toplumsal davranış kuralları, insan ilişkileri vb. birçok konuda çocuklara beceri kazandırmaya yönelik etkinliklere yer verildiği görülmektedir. Şekil 5'te çocuklara günlük yaşam becerileri kazandırmaya yönelik içeriklere yer verilmiştir.

Şekil 1. Çocuklara Günlük Yaşam Becerileri Kazandırmaya Yönelik İçerikler

Dergi, “13. Dergide çocukların duygularını ve düşüncelerini açıklayabilecekleri ve iletişim kurabilecekleri köşe ayrılmıştır.” ölçütünü karşılamamaktadır. Derginin sadece 2 ve 3. sayısında çocukların yaptığı ürünleri paylaşımlarına yönelik sayfa ayrılmış, daha sonraki sayılarda bu uygulamadan vazgeçilmiştir. Bu tür uygulamalar, çocukların bilgi ve becerilerini sergilemelerini sağlaması, birbirlerinden öğrenmelerine fırsat tanınması ve dergiyi okuma ve yeni etkinlikler üretme konusunda motive edici etkiye sahip olma bakımından önemlidir.

Dergi, “14. Birlikte iş yapma ve ortak çalışma becerisini geliştirmeye yönelik içeriklere yer verilmiştir.” ölçütünü karşılamaktadır. Dergide bu tür etkinliklere yer verilmiş, tasarlanan oyunlar ve çocukların arkadaşlarıyla veya ebeveynleriyle yapmalarına yönelik hazırlanan etkinlikler yoluyla çocukların birlikte çalışma becerisi desteklenmeye çalışılmıştır. Şekil 6’de dergide yer alan birlikte iş yapma becerisine yönelik etkinliklere yer verilmiştir.

Şekil 6. Birlikte İş Yapma Becerisine Yönelik Etkinlikler

Dergi, “15. Dili etkili kullanma becerisini geliştirebilecek etkinliklere yer verilmiştir.” ölçütünü karşılamaktadır. İçerikte çocukların dili etkili bir şekilde kullanma ve yaratıcılıklarını geliştirme amacına hizmet edecek etkinliklere yer verilmiştir. Şekil 7’de bu etkinliklere örnekler verilmiştir.

Şekil 7. Dili Kullanma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlik Örnekleri

Dergi, “16. Reklam ve sömürü unsurları yoktur.” ve “17. İçerikte siyasi ve ideolojik yönlendirmeler yoktur.” ölçütlerini karşılamaktadır. Derginin içeriği incelendiğinde reklam ve sömürü unsurları ile siyasi ve ideolojik yönlendirmelere yer verilmediği görülmektedir.

Dergi, “18. Çocuklarda kavram gelişimini destekleyici etkinliklere yer verilmiştir.” ölçütünü karşılamaktadır. İçerikler incelendiğinde çocukların kavram gelişimini destekleyici birçok etkinliğe yer verildiği görülmektedir. Şekil 8’de çocukların kavram gelişimini destekleyici etkinliklere yer verilmiştir.

Şekil 8. Kavram Gelişimini Destekleyici Etkinlik Örnekleri

Dergi, “19. İçerik çocuğun söz varlığını geliştirecek niteliktedir.” ölçütünü karşılamaktadır. İsa ile Nisa’nın her sayısında farklı bir temaya yer verilmiştir. Bu temalar farklı etkinliklerle işlenmektedir. Çocuklar bu etkinlikler yardımıyla o temaya ait söz varlığı unsurlarını edinme olanağı yakalamaktadır.

Dergi, "20. Dergide güncel/yaşayan Türkçe kullanılmıştır." ölçütünü de karşılamaktadır. Dergide yer alan içerikler incelendiğinde tedavülden kalkmış söz varlığı unsurlarına yer verilmediği görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İsa ile Nisa dergisinin "Çocuk Dergisi Değerlendirme Formu" aracılığıyla değerlendirilmesiyle derginin kontrol listesinde yer alan 16 (%80) ölçütü karşıladığı, 3 (%15) ölçütü kısmen karşıladığı, 1 (%5) ise karşılamadığı belirlenmiştir. Derginin "Çocuk Dergisi Değerlendirme Formu"nda yer alan ölçütlerin çoğunu karşılaması olumlu bir durumdur. Bu bağlamda İsa ile Nisa'nın nitelikli bir çocuk dergisi olduğu ifade edilebilir. Ancak derginin kısmen karşıladığı ve karşılamadığı ölçütler bakımından geliştirilmesi gerektiği de belirtilmelidir.

Alan yazın incelendiğinde çocuk dergilerinde çocuğun güncel olay, konu ve haberleri öğrenebileceği; farklı alanlarla ilgili bilgiler edinebileceği içeriklere yer verilmesinin gerektiği belirtilmektedir. İsa ile Nisa'nın bu tür içeriklere sahip olduğu görülmektedir. Derginin çocuğun gelişim dönemi ihtiyaçlarına hitap eden içeriklere sahip olduğu belirlenmiştir. Dergide yer alan içeriklerin çocukların yaratıcılığının gelişmesine katkı sağlayabilecek ve çocukta öğrenme isteği uyandırabilecek nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Dergide bilmece, bulmaca, karikatür, kesme-yapıştırma, şekil-maket oluşturma, boyama gibi eğlendirici ve günlük yaşam becerilerini geliştirici etkinliklere yer verildiği ortaya konmuştur. Derginin siyasi ve ideolojik yönlendirmelere yer vermediği görülmüştür. Dergide dili etkili kullanma becerisini geliştirebilecek etkinliklerin yer aldığı ve güncel/yaşayan Türkçe kullanıldığı belirlenmiştir. Derginin çocuğun söz varlığını geliştirici ve kavram gelişimi destekleyici nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Dergide yer alan yazıların yalın ve anlaşılır olduğu ve çocuklara duyarlılık kazandıracak nitelikte içeriklere yer verildiği görülmüştür.

Yapılan inceleme sonucunda İsa ile Nisa'da siyasi ve ideolojik yönlendirmelere yer verilmediği görülmüştür. Karatay (2018, s. 99) çocuk edebiyatı ürünlerinin ideolojik fikirleri dayatmaması; din, dil ve cins ayrımcılığına dayalı ön yargılara yer vermemesi gerektiğini belirtmektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri; yetişkinlerin değer yargıları, ahlaksal yaklaşımlar ve ideolojik söylemler aracılığıyla çocuğa biçim verme amacı gütmemelidir (Çer, 2016, s. 170). Ayrıca yazar, çocuklara yönelik yazdığı eserde çocuklara doğruyu gösteren otorite veya her şeyin en iyisini bilen öğretmen rolünden sıyrılmalı; çocuğa farklı bakış açıları sunmalı ve sorunların çözümüne çocuğu da katan bir tutum sergilemelidir (Dilidüzgün, 2018, s. 86). İsa ile Nisa'da bu olumsuz unsurlara yer verilmemesi çocukların bilişsel ve sosyal gelişimleri ile kişilik gelişimi açısından olumlu bir durumdur.

Arıcı (2016, s. 38-39) günümüzde birçok çocuk dergisinin adının çocuklara yönelik eğlence endüstrisinin öne çıkan karakterlerinin adına dayandığını ve tüketim odaklı bu dergilerin çocukların gelişimlerine katkı sağlamayacağını hatta içeriklerinde yer alan reklam ve sömürü unsurlarıyla bir özendirme çabasında olan bu dergilerin çocuklar üzerinde olumsuz etkilerinin olabileceğini belirtmektedir. Yılar (2007, s. 49) da günümüzde çocuk dergilerinde bir yozlaşma olduğunu, içerik bakımından çocuklara uygun olmayan birçok çocuk dergisi bulunduğunu belirtmektedir. "Türkiye'de çocuk dergiciliği alanında nicelik olarak önemli gelişmeler olsa da bu yayınların çoğu popüler çizgi film kahramanlarının yer aldığı niteliği tartışılır ürünlerdir" (Yakar & Yılmaz, 2015, s. 59). Kuyucu (2016, s. 168-169) 5 çocuk dergisi üzerinde yaptığı araştırmada özel işletmeler tarafından yayımlanan çocuk

dergilerinde çok fazla reklam içeriğine yer verildiğini, kamu yararına yayın yapan kuruluşlar tarafından çıkarılan TRT Çocuk ve Bilim Çocuk dergilerinde hiçbir ticari içerikli reklama yer verilmediğini, çocuk dergilerinde yer alan reklamların çocuklar üzerinde birçok olumsuz etki oluşturabileceğini ifade etmektedir. İsa ile Nisa'da reklam ve sömürü unsurlarına ve bu bağlamda çocukları olumsuz etkileyebilecek içeriklere yer verilmediği görülmüştür. İsa ile Nisa'nın fotoğrafçılık, tiyatro, resim, keşif ve icatlar, çiçek yetiştirme gibi farklı ilgi alanlarına yönelik içeriklere yer verme ölçütünü kısmen karşıladığı tespit edilmiştir. Derginin bu bakımından geliştirilmesi gerektiği düşünülmele birlikte bu durumun derginin bir etkinlik dergisi olmasıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. Dergide kültürel unsurlar ile ulusal ve evrensel değerlere yeterince yer verilmediği, derginin özellikle kültürel unsurlar ile ulusal değerler bakımından aksadığı görülmüştür. Çocukların özellikle toplumsal ve kişilik gelişimine katkı sağlayacak bu tür içeriklerin oranının artırılması gerektiği düşünülmektedir. Şimşek (2016, s. 128) geleneklerin, inançların, kalıplaşmış davranışların; atasözü, deyim gibi dil göstergelerinin; türkülerin, törelerin, törenlerin, halk oyunlarının kültürel unsurlar olduğunu, bu unsurların çocuk edebiyatı aracılığıyla çocuklara sunulması gerektiğini ve evrensel kültürü yükseltirken kendi kültür değerlerimizi göz ardı etmememiz gerektiğini belirtmektedir. Yılmaz (2016, s. 62-63) kültürel değerlerin çizgi ve resimler ile de aktarılabilirliğini ancak bu aktarım sırasında eserin estetik değerinden taviz verilmemesi gerektiğini belirtmektedir.

Şimşek (2016, s. 116) çocuklara yönelik eserlerde dilin özenli kullanılması, yazım ve noktalama hatalarına yer verilmemesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak İsa ile Nisa'nın "Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur." ölçütünü kısmen karşıladığı ve bu bakımdan geliştirilmesi gerektiği görülmüştür. Turan, Kurt ve Arslan (2016, s. 333) tarafından okul öncesine yönelik bir dergi olan "Mini Kumbara" üzerine yapılan araştırmada, dergide birçok yazım ve noktalama hatası olduğu sonucuna varılmıştır. Okul öncesi çocuklarına yönelik hazırlanan eserlerde yazım ve noktalama kurallarına uyulması önem arz etmektedir. Bu eserler çocukların karşılaşacağı ilk yazılı uyarıcılar olacağından düzeltilmesi zor yanlış öğrenmelerin oluşmasına sebep olabilecektir.

Derginin "Dergide çocukların duygu ve düşüncelerini açıklayabilecekleri ve iletişim kurabilecekleri köşe ayrılmıştır." ölçütünü karşılamadığı tespit edilmiştir. Derginin 2 ve 3. sayısında çocukların fotoğrafları ve yaptıkları etkinliklerin paylaşıldığı sayfalara yer verilirken daha sonraki sayılarda bu uygulamadan vazgeçilmiştir. Çocukların akranlarının yaptığı etkinlikleri görmesi farklı bakış açıları kazanmalarını ve birbirlerinden yeni şeyler öğrenmelerini sağlayacaktır. Bu tür uygulamaların çocukların dergiyi okuması ve yeni etkinlikler üretmesi konusunda motive edici etkiye sahip olduğu da belirtilebilir. Bu bakımdan İsa ile Nisa'da çocukların yaptıkları etkinlikleri paylaştıkları sayfalara düzenli bir şekilde yer verilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Alan yazında çocuk dergilerinin, çocukların birlikte iş yapma ve ortak çalışma becerilerini geliştirebilecek etkinliklere yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir. İsa ile Nisa'nın bu özelliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Çocukların grup bilinci kazanmasını ve toplumsallaşmasını sağlayacak etkinliklerin çocukların gelişimlerini olumlu etkileyeceği ve dergide bu tür etkinliklerin artırılması gerektiği ifade edilebilir. Çocuk dergilerinin işlediği konular, içerdiği etkinlikler ve görseller bakımından çocuklar için güçlü uyarıcılar olduğu belirtilebilir. Çocuklar, dergileri kendi başlarına kullanabilir; görsellerine bakarak eğlenebilir ve öğrenebilirler. Ancak okul öncesi dönemde okuma becerisi henüz kazanılmamış

olduğundan okul öncesine yönelik hazırlanan çocuk dergilerinin ve diğere yayınların bir yetişkinle okunması bu yayınlardan çocukların daha üst düzeyde faydalanabilmeleri açısından önemlidir. Ayrıca Sever (2015, s. 21) okul öncesi dönemde bir yetişkinle (anne, baba, ağabey, abla vb.) okumanın çocukla yetişkin arasında fiziksel ve duyuşsal bir yakınlığın oluşmasını sağlayacağını ve çocuğun sevdiği bir yetişkinle vakit geçirmekten mutlu olacağını belirtmektedir. Arıcı (2016, s. 24) ebeveynle yapılan kitap okuma etkinliğinin ve ebeveynin kullanacağı uygun ses tonunun çocuğun kendini güvende hissetmesini sağlayacağını, okuma kültürüne ve kelime hazinesine katkı sağlayacağını ifade etmektedir. Çocukla okuma etkinlikleri yapmak, ebeveynin çocuğuna ilgi göstermesinin ve onunla etkileşim kurmasının iyi bir yoludur (Ungan, Arıcı & Şimşek, 2018, s. 168).

KAYNAKÇA

- Arıcı, A. F. (2016). Çocuk edebiyatı ve kültürü . Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aytekin, H. (2016). Çocuk ve gençlik edebiyatı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balcı, A. (2017). "Çocuklara Rehber" dergisinin kütüphane kataloglarında görülmeyen 168, 169 ve 173. sayılarının incelenmesi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 6(2), 986-1001.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüktokatlı, N. (2018). Çocuk programları ve dergileriyle dördüncü sınıf öğrencilerinin proje tabanlı öğrenme becerilerinin geliştirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çer, E. (2016). Çocuk edebiyatı 0-6 yaş çocuk kitaplarında çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik. Ankara: Eğiten Kitap.
- Dedeoğlu, H. (2019). İlkokullarda çocuk kitapları ve dergileri. M. Gönen (Edt.). Erken çocukluk döneminde çocuk edebiyatı içinde (s. 285-303). Ankara: Eğiten Kitap.
- Dilidüzgün, S. (2018). Çağdaş çocuk yazını yazın eğitimine atılan ilk adım. İzmir: Tudem Yayınları.
- Eyüp, B. (2016). Çocuk ve Kitap. T. Şimşek (Edt.). Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya içinde (s.43-60). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gezmen, Başak. (2019). Bir eğitim aracı olarak çocuk dergileri: "Mavi Kırılma" çocuk dergisi. Erciyes İletişim Dergisi, 6(1), 59-80.
- Karagöz, B. (2019). TRT Çocuk Dergisi'ndeki kitap tanıtımları üzerine betimsel bir inceleme. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 8(1), 512-537.
- Karatay, H. (2018). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Edt.). Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı içinde (s.79-128). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kıbrıs, İ. (2006). Çocuk edebiyatı. Ankara: Tekağaç Eylül Yayınları.
- Kuyucu, M. (2016). Çocuk dergileri ve reklam: Türkiye'de yayınlanan çocuk dergilerinde kullanılan reklamlara yönelik bir inceleme. Sosyal Bilimler Dergisi, 3(8), 145-170.
- Oğuzkan, A. F. (2013). Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2015). Çocuk ve edebiyat. Ankara: Tudem Yayınları.
- Şimşek, T. (2016). Çocuk kitaplarında nitelik. T. Şimşek (Edt.). Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya içinde (s. 109-146). Ankara: Grafiker Yayınları.

- Şimşek, T. & Yakar, Y. M. (2016). Çocuk ve edebiyat. T. Şimşek (Edt.). Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya içinde (s. 9-42). Grafiker Yayınları. Ankara.
- Şirin, M. R. (2019). Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış çocuk edebiyatı nedir ne değildir?. İstanbul: Uçan At Yayınları.
- Tanju Aşlışen, Ebru H. (2019). Edebi türler açısından çocuk edebiyatı. M. Gönen (Edt.). Erken çocukluk döneminde çocuk edebiyatı içinde (s. 93-157). Ankara: Eğiten Kitap.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K. & Gürel, Z. (2016). Çocuk edebiyatı. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Turan, E.D., Kurt, E. & Arslan, N. (2016). Mini Kumbara Dergisi'nin popüler bilim kaynakları kapsamında biçim ve içerik bakımından incelenmesi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 4(3), 326-336.
- Ungan, S., Arıcı, A. F. & Şimşek, T. (2018). Çocuk edebiyatının kaynakları. T. Şimşek (Edt.). Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı içinde (s.161- 214). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ural, S. (2019). Okul öncesi çocuk kitaplarının tanımı. M. Gönen (Edt.). Erken çocukluk döneminde çocuk edebiyatı içinde (s. 33-55). Ankara: Eğiten Kitap.
- Uzuner Yurt, S. (2016). Okul öncesi çocuk kitapları ve süreli yayınlar. T. Şimşek (Edt.). Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya içinde (s. 147-159). Grafiker Yayınları: Ankara.
- Yakar, Y. M. & Yılmaz, O. (2015). Beyazbulut Dergisi'nde yer alan kurgusal metinlerdeki karakterlerin çatışmaları çözme biçimleri. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(2), 57-66.
- Yalçın, A. & Aytaş, G. (2016). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yılar, Ö. (2007). Çocuk yayınları ve bu yayınlarda bulunması gereken temel unsurlar. Ö. Yılar & L. Turan (Edt.). Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı içinde (s.39- 51). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, O. (2016). Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Edt.). Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya içinde (s. 61-108). Ankara: Grafiker Yayınları.